

राज्यात माहे जून ते सप्टेंबर २०२५ मध्ये झालेल्या अतिवृष्टीमुळे मत्स्यव्यवसायाच्या नुकसानीबाबत बाधितांना विशेष मदत पॅकेज (Relief package) व सवलती देण्याच्या अनुषंगाने मार्गदर्शक सूचना /कार्यपध्दती निश्चित करणेबाबत

महाराष्ट्र शासन

कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: मत्स्यवि २०२५/प्र.क्र. १३७/पदुम-१३

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय विस्तार इमारत, मुंबई ४०००३२

दिनांक: २९ ऑक्टोबर, २०२५

- वाचा-** १.महसूल व वनविभाग शासन निर्णय क्र. सीएलएस-२०२२/प्र.क्र३४९/म-३ दि.२७/३/२०२३
- २.महसूल व वनविभाग शासन निर्णय क्र. सीएलएस-२०२५प्र.क्र.३६५ /म-३ (मदत) दि. ०९.१०.२०२५ व दि. १०.१०.२०२५
- ३.मा. मुख्यमंत्री व मा. मुख्य सचिव यांच्या अध्यक्षतेखाली झालेल्या बैठकीत वेळोवेळी दिलेले निर्देश

प्रस्तावना -

राज्यातील बहुतांश जिल्ह्यामध्ये जून ते सप्टेंबर २०२५ या कालावधीत मोठ्या प्रमाणावर अतिवृष्टी व पुरामुळे आपत्ती उद्भवली आहे. अतिवृष्टी व धरणातील पाणी विसर्गामुळे जलाशयातील मत्स्यसाठा, मत्स्यबीज,नौका व जाळी इ. नुकसान झाले आहे. याच बरोबर मत्स्यबीज केंद्र इत्यादीचे नुकसान झाले आहे.

वाचा क्र. १ येथील शासन निर्णयान्वये नैसर्गिक आपत्तीमुळे बाधित होणाऱ्या मत्स्यव्यवसायिकांना केंद्र शासनाच्या राष्ट्रीय नैसर्गिक आपत्ती प्राधिकरणाच्या (NDRF) निकषाच्या धर्तीवर द्यावयाच्या मदतीचे दर व निकष निश्चित करण्यात आले आहेत. तथापि राष्ट्रीय नैसर्गिक आपत्ती प्राधिकरणाच्या (NDRF) निकषात न बसणारे परंतू अतिवृष्टीमुळे नुकसान झालेल्या मत्स्यसाठा, मत्स्यबीज केंद्रे, याची नुकसान भरपाई राज्य निधी मधून देण्याबाबत वाचा क्र. २ येथील शासन निर्णयान्वये विशेष मदत पॅकेज (Relief Package) घोषित करण्यात आले आहे. मत्स्यव्यवसायिकांना घोषित विशेष मदत पॅकेज (Relief Package) नुसार अतिवृष्टी व पुरामुळे झालेल्या नुकसानीकरिता मत्स्यव्यवसायिकांना मदत देण्याकरीता कार्यप्रणाली / मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

अतिवृष्टी व पुरामुळे झालेल्या नुकसानीबाबत बाधित मत्स्यव्यवसायिकांना विशेष मदत पॅकेज (Relief package) व सवलती देण्यासाठी खालील प्रमाणे मार्गदर्शक सूचना /कार्यपद्धती निश्चित करण्यात येत आहेत.

वाचा क्र. २ येथील शासन निर्णयान्वये राष्ट्रीय नैसर्गिक आपत्ती प्राधिकरणाचे (NDRF) निकषात बसणारे मत्स्यव्यवसाय विभागाशी संबंधित मदतीचे दर पुढीलप्रमाणे आहेत:

क्र.	बाब	मदतीचे दर
१	बोटी	१) रु.६०००/- बोटीची अंशतः दुरुस्ती २) रु.१५,०००/-पुर्णतः नष्ट झालेल्या बोटीकरिता
२	जाळी	१)रु.३०००/- अंशतः बाधित झालेल्या जाळयांच्या दुरुस्तीसाठी २)रु.४०००/- पुर्णतः नष्ट झालेल्या जाळयांसाठी
३	मत्स्यबीज शेतीसाठी निविष्ठा	रु. १०,०००/- प्रति हेक्टर

राष्ट्रीय नैसर्गिक आपत्ती प्राधिकरणाचे (NDRF) निकषात न बसणारे तथापि अतिवृष्टीमुळे झालेल्या नुकसानीबाबत राज्य निधीमधून द्यावयाच्या नुकसान भरपाई संबंधित मदतीचे दर पुढीलप्रमाणे आहेत.

क्र.	बाब	मदतीचे दर
१	मत्स्यसाठा	रु.६०/- प्रतिकिलो तलावाचे अपेक्षित मत्स्योत्पादनाचा ५० टक्के मर्यादीत

मत्स्यबीज केंद्राच्या झालेल्या नुकसानीचा आढावा घेवून आयुक्त मत्स्यव्यवसाय यांनी नुकसान भरपाई बाबत शासनास प्रस्ताव सादर करावा व शासनाच्या मान्यतेने आवश्यक ती पुढील कार्यवाही करावी.

उपरोक्त दराप्रमाणे मदत देण्याकरीता पुढीलप्रमाणे कार्यपद्धती/ अटीशर्ती विहित करण्यात येत आहेत.

- १) प्रत्येक तलावाचे जलक्षेत्र, इष्टतम मत्स्यबीज संचयन, अपेक्षित मत्स्योत्पादन याचा विचार करून त्यानुसार मत्स्यबीज वाहून गेल्याची आकडेवारी व मत्स्यसाठा वाहून गेल्याची आकडेवारी निश्चित करावी. (या शासन निर्णयान्वये अतिवृष्टी व पुरामुळे मत्स्यसाठा वाहून गेल्याने नुकसान भरपाईस पात्र असणाऱ्या अथवा नुकसान भरपाई प्राप्त झालेल्या लाभार्थ्यांना, तलाव ठेका धोरण दि.०३/०७/२०१९ अन्वये अतिवृष्टीमुळे तलाव ठेक्यास मिळणारी मुदत वाढ अनुज्ञेय असणार नाही.)

- २) मत्स्यसाठयाबाबतची आकडेवारी निश्चित करतांना मागील वर्षी तलावाच्या पाण्याची पातळी, तलाव कोरडा असल्यामुळे पाण्याची पातळी, अतिवृष्टी / अवर्षण मुदतवाढ देण्यात आली असल्यास याचा आढावा घेण्यात यावा.
- ३) अतिवृष्टीमुळे तलावाचा वाहता सांडवा , सांडव्याची उंची, वाहत्या सांडव्याचा कालावधी याचा आढावा घेण्यात यावा.
- ४) अतिवृष्टीमुळे जलाशयाचे गेट उघडण्यात आले असल्यास व गेटची उंची व गेट उघडण्यात आल्याचा कालावधी .
- ५) तलावात संस्था /ठेकेदार यांनी मत्स्यबीज संचयन केल्याचे पंचनामे तपासण्यात यावे तसेच मत्स्यबीज खरेदीच्या पावत्याची सुध्दा खातरजमा करण्यात यावी.
- ६) बोटी खरेदीबाबत वस्तू व सेवा कर (GST) पावत्या तपासून खातरजमा करावी.
- ७) जाळी खरेदीच्या वस्तू व सेवा कर (GST) पावत्या तपासून खातरजमा करावी.
- ८) तलावातून मागील वर्षी अपेक्षित मत्स्योत्पादनापैकी प्रत्यक्षात घेतलेले मत्स्योत्पादन, मासेमारीचा मासिक अहवालाची तपासणी करण्यात यावी.
- ९) लाभार्थ्यांना अर्थसहाय्याचे वाटप करण्याकरीता जिल्हा कार्यालय स्तरावर लाभार्थी निहाय नुकसानीची विवरणपत्र तयार करण्यात येऊन त्यावर सहाय्यक मत्स्यव्यवसाय विकास अधिकारी,मत्स्यव्यवसाय विकास अधिकारी व सहाय्यक आयुक्त मत्स्यव्यवसाय यांनी प्रतिस्वाक्षरी करून नंतर अनुदान वाटप करावे.
- १०) लाभार्थ्यांना देण्यात येणाऱ्या अर्थसहाय्याचे वाटप थेट लाभार्थीच्या बँक खात्यात डी.बी.टी द्वारे अदा करण्यात यावे.

१. पंचनामा:-

वरील नमुद बाबींसाठी पंचनामा खालील अधिकाऱ्यांच्या उपस्थिती करण्यात यावा.

- १.सहाय्यक आयुक्त मत्स्यव्यवसाय कार्यालयाचा प्रतिनिधी
२. पाटबंधारे विभागाचा प्रतिनिधी
- ३.तलाठी / पोलीस पाटील
- ४.सरपंच
- ५.मत्स्यव्यवसाय सहकारी संस्थेचा अध्यक्ष / सचिव

२. जिल्हाधिकाऱ्यांना अहवाल सादर करणे.

अतिवृष्टीमुळे राज्यातील मत्स्यव्यवसायाच्या नुकसानीबाबत पंचनामा करून खरेदी पावत्या इत्यादी समाविष्ट करून प्रस्ताव सहाय्यक आयुक्त मत्स्यव्यवसाय यांनी संबंधीत जिल्ह्याचे जिल्हाधिकारी यांना एकत्रित प्रस्ताव सादर करावा.

३. सर्वसाधारण मार्गदर्शक सूचना

(अ) राष्ट्रीय आपत्ती निवारण निधीच्या निकषाच्या मर्यादेत देण्यात येणारे अर्थसहाय्य राष्ट्रीय आपत्ती निवारण निधीमधून व राष्ट्रीय आपत्ती निवारण निधीचे निकष शिथिल करून देण्यात

येणारे अतिरिक्त अर्थसहाय्य राज्य आपत्ती निवारण निधीमधून भागविण्याची कार्यवाही संबंधित जिल्हाधिकारी करतील.

११. लाभार्थ्यांना देण्यात येणाऱ्या नुकसान भरपाई बाबत आयुक्त मत्स्यव्यवसाय यांनी वेळोवेळी आढावा घेवून त्याबाबतचा अहवाल शासनास सादर करावा.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक क्रमांक २०२५१०२९१२११०२१७०१ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(कि.म जकाते)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत:-

१. मा. राज्यपाल यांचे सचिव राजभवन मुंबई
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव मंत्रालय मुंबई-३२
३. मा. उपमुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव मंत्रालय मुंबई-३२
४. सर्व मा. मंत्री / राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव मंत्रालय मुंबई-३२
५. मा.विधानसभा /विधान परिषद सदस्य (सर्व)
६. मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य मंत्रालय मुंबई-३२
७. सर्व अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव , मंत्रालय मुंबई-३२.
८. अपर मुख्य सचिव (वित्त) महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय मुंबई-३२.
९. प्रधान सचिव (सहकार) मंत्रालय मुंबई ३२
- १०.सचिव(पदुम) मंत्रालय मुंबई ३२
११. आयुक्त मत्स्यव्यवसाय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
- १२.व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र मत्स्योद्योग विकास महामंडळ, मुंबई
१३. जिल्हाधिकारी सर्व
- १४.प्रादेशिक उपायुक्त मत्स्यव्यवसाय(सर्व)
- १५.सहाय्यक आयुक्त मत्स्यव्यवसाय (सर्व)
- १६.निवडनस्ती - पदुम -१३